

Organizace státu a státní správy

Veřejná správa

Organizace státu a státní správy v ČR

Výkon veřejné správy

se zpravidla realizuje ve dvou typech působností

- **působnost přenesená, tedy delegovaná** – jménem státu orgány obce nebo kraje vykonávají dané záležitosti
- **působnost samostatná** – obec nebo kraj si spravuje své záležitosti samostatně

Pojetí veřejné správy

Široké pojetí

- Organizace záležitostí celého státního společenství
- Zahrnuje orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní

Užší pojetí

- Správní činnost vykonávána zmocněnými subjekty na základě zákon v rozsahu přikázané pravomoci a působnosti
- Může být realizována jen exekutivou vlády, státními a pověřenými nestátními orgány a dělí se na státní správu a samosprávu

Členění veřejné správy

- podle různých kritérií

A. dle subjektů veřejné správy

- orgány státní správy – vykonávají státní správu a mají vlastní působnost a pravomoci ve státní sféře (např. ministerstva)
- samosprávné orgány – vykonávají samosprávnou činnost (orgány územní samosprávy - kraje, obce a jejich orgány)
- orgány zájmové samosprávy (advokátní, notářské, obchodní a živnostenské komory)

B. dle územního hlediska

- ústřední – jednotlivá rezortní ministerstva
- oblastní – orgány krajů
- místní – orgány měst a obcí

Instituce, které ovlivňují veřejnou správu, ale dle užšího pojetí ji nevykonávají

- Zabývají se organizací záležitostí celého státního společenství
- Parlament
- Vláda
- Ústavní soud
- Nejvyšší správní soud
- Obecné soudy
- Nejvyšší kontrolní soud
- Ombudsman

Státní správa v ČR

- Správními úřady se *de lege lata* v souladu s Ústavou rozumí pouze státní orgány, které jako institucionální součásti moci výkonné vykonávají působnost a pravomoci v rámci státní správy.
- Správní úřady jsou **v Ústavě ČR upraveny výhradně v hlavě třetí „Moc výkonná“**
- Existence a právní postavení správních úřadů jsou upraveny v čl. 79 Ústavy (spadají tedy pod vládu). Jiné správní úřady než ty podle čl. 79 Ústava nezná
- „nezávislé správní úřady na vládě“ (diskuze –legislativa zná, nezná?)
- https://www.statnisprava.cz/rstsp/ciselniky.nsf/druhy_uradu

I. Orgány mocí zákonodárné

- Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
- www.psp.cz
- Senát Parlamentu ČR
- www.senat.cz

II. Orgány moci výkonné

Státní správa

- prezident – kancelář prezidenta, www.hrad.cz, (čl. 54 – 66 Ústavy),
- vláda - úřad vlády, www.vlada.cz, (čl. 67 – 79 Ústavy)
- ministerstva
- státní zastupitelství (čl. 80 Ústavy).
- další ústřední orgány státní správy, např. Český statistický úřad nebo Národní bezpečnostní úřad
- správní orgány s celostátní působností, podřízené ministerstvům, např. Česká obchodní inspekce nebo Generální ředitelství cel
- zvláštní územní orgány státní správy, např. krajské hygienické stanice nebo inspektoráty práce
- veřejné ozbrojené sbory, Armáda České republiky nebo Policie České republiky

II. Orgány moci výkonné

- Kancelář prezidenta
- Úřad vlády ČR (právo hospodařit s majetkem státu, který slouží potřebám vlády; zajišťuje odborné, organizační a technické zabezpečení činnosti vlády)
- Ministerstvo dopravy
- Ministerstvo financí
- Ministerstvo kultury
- Ministerstvo obrany České republiky
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstvo spravedlnosti
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo zahraničních věcí
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo životního prostředí

Ústřední orgány státní správy

- Český báňský úřad
- Český statistický úřad
- Český telekomunikační úřad
- Český úřad zeměměřičský a katastrální
- Energetický regulační úřad
- Národní bezpečnostní úřad
- Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
- Správa státních hmotných rezerv
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Úřad průmyslového vlastnictví
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
- Úřad vlády České republiky

Ústřední orgány státní správy

- v jejichž čele nestojí člen vlády České republiky
- předsedu Českého statistického úřadu, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Energetického regulačního úřadu jmenuje a odvolává na návrh vlády prezident republiky
- předsedu Úřadu pro ochranu osobních údajů jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu
- předsedu Národní sportovní agentury jmenuje a odvolává vláda na návrh předsedy vlády <https://agenturasport.cz/organizacni-struktura/>
- předsedy ostatních úřadů jmenuje a odvolává vláda České republiky
- činnost ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy řídí, kontroluje a sjednocuje vláda. Jako poradní orgán zřizuje Legislativní radu, jejímž čele stojí člen vlád, nejčastěji ministr spravedlnosti nebo ministr bez portfeje (např. . Ministr pro lidská práva a rovné příležitosti) <https://agenturasport.cz/organizacni-struktura/>

Příklady správní orgánů s celostátní působností

Oblast ministerstev

MD

Státní fond dopravní infrastruktury
Centrum dopravního výzkumu
Odbory dopravy (městské atd.)

MF

Finanční ředitelství a finanční úřady
Celní ředitelství a celní úřady
Finanční arbitr

MK

Národní památkový ústav a jeho odbory

MMR

Stavební úřady, stavební odbory

Příklady správních orgánů s celostátní působností

Oblast ministerstev

MO

Krajská vojenská velitelství

MPO

Živnostenské úřady

Česká obchodní inspekce

Výzkumné a zkušební ústavy

MPSV

Úřady práce

Česká správa sociálního zabezpečení

Okresní správy sociálních věcí

Státní úřad inspekce práce, oblastní inspektoráty

Technická inspekce

MŠMT

Česká školní inspekce

Odbory školství (krajské, okresní)

MV

Krajské a obecní úřady – matriky, doprava aj.

Portál veřejné správy (např. CZECH Point)

Příklady správní orgánů s celostátní působností

Oblast ministerstev

MZ

Státní zdravotní ústav

Státní ústav pro kontrolu léčiv

Hygienické stanice

Ústav zdravotnických informací a statistiky

MZV

Velvyslanectví (primární diplomatický úřad země v jiné zemi)

Konzuláty („malá forma velvyslanectví, tj. úřední úřad země na území jiné země; pasy, víza, občané dané země)

Stálé mise

Česká centra, české domy (organizace – propagace ČR v zahraničí; kultura, cestovní ruch, vnější ekonomické vztahy; nejpozději otevřená Jeruzalém, Athény)

MŽV

Česká inspekce životního prostředí

Český hydrometeorologický ústav

Správy národních parků

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny

MZe

Pozemkový fond a jeho pracoviště

Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Česká plemenářská inspekce

Státní zemědělský intervenční fond

Státní rostlinolékařská správa

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

III. orgány územních samosprávných celků

- Podle Ústavy ČR, hlava sedmá, čl. 99 se ČR člení na obce (základní územní samosprávné celky) a kraje (vyšší územní samosprávné celky).
- Jejich činnost upravuje zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení); zvláštní postavení má Praha
- Na hlavní město Prahu se zákon o krajích nevztahuje, Praze přiznává postavení a pravomoci obce a zároveň kraje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze (v Praze primátor; volby se konají v jiném termínu)
- Obce a celky mají dvojí působnost: samostatnou (samosprávnou) a přenesenou (delegovanou)
- orgány krajů, měst a obcí, městských částí a městských obvodů v případě územně členěných statutárních měst jako jsou např. krajské, obecní úřady nebo stavební a živnostenské úřady vykonávající přenesenou působnost
- další samosprávné orgány, např. přestupková komise
- **Obce**
 - s matričním úřadem
 - se stavebním úřadem
 - s pověřeným obecním úřadem
 - s rozšířenou působností

Krajská správa a samospráva

- kraje zřízeny ústavním zákonem o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
- platný od 31. 12. 1997 a účinný od 1. 1. 2000
- zavádí se sedmiletým zpožděním to, co bylo od počátku zakotveno v ústavě (od ledna 1993)
- Čl. 1 ustanovil 14 vyšších územních samosprávných celků
- Např. původně Brněnský kraj později název změněn na Jihomoravský kraj
- Zákon o krajích (č. 129/2000 Sb.) blíže definuje působnost kraje, jeho orgány apod.
- v rámci samostatné působnosti kraj pečuje o komplexní rozvoj svého území a v rámci přenesené vykonává na svém území státní správu
- kraj je spravován zastupitelstvem, dalšími orgány jsou rada, hejtman a krajský úřad

V rámci vlády České republiky byl v roce 1991 vytvořen vládní výbor pro zemské zřízení, který vypracoval osm variant, verzí zemského nebo krajského zřízení, případně jejich kombinace.

file:///C:/Users/PETRIK~1/AppData/Local/Temp/Katalog_k_vystave_100_let_promen_hranic_nasich_regionu.pdf

Samosprávné kraje vznikly k 1. lednu 2000 a po přechodném období, ve kterém na podzim roku 2000 proběhly volby do krajských zastupitelstev, začaly od 1. ledna 2001 fungovat naplno. Záhy po ustanovení krajů se objevily požadavky na změnu krajské hranice, předtím však došlo ke změně názvů některých krajů, které se většinou přizpůsobily zažitým názvům celků nebo přírodním a historickým podmínkám (Jihlavský kraj na Vysočinu a později na Kraj Vysočina, Buřjovický na Jihočeský, Brněnský na Jihomoravský a Ostravský na Moravskoslezský).

Působnost územně samosprávných celků

Dělí se na dvě skupiny:

- **Působnost samostatnou, samosprávnou**
- věci, které si obec či kraj spravuje samostatně
- především záležitosti, které se dotýkají v první řadě života obyvatel
- neznamena libovůli obce a jejích orgánů, ale možnost obce samostatně řešit své záležitosti v kontextu s platnými zákony a ostatními právními předpisy.
- **Působnost přenesenou, delegovanou**
- záležitosti veřejné správy, které náleží státu, který je na obec či kraj přenesl
- význam přesahuje rámec územně samosprávných celků
- stát má zájem na ovlivňování jejich výkonu.
- pokud jim zákon svěří výkon státní správy, je jejich území správním obvodem a příslušné orgány jsou povinny zabezpečit úkoly v přenesené působnosti
- mezi přenesenou působnost patří např. výkon činnosti na úseku územního plánování a stavebního řádu, projednávání přestupků, zajišťování státní správy ochrany ovzduší, sociální zabezpečení atd.